

Budinti

vaistinė

Ar Sveikatos apsaugos ministerija vis dar nori savo centrinės perkančiosios organizacijos?

Lietuvoje centralizuotiems vaistų ir medicinos priemonių pirkimams kasmet skiriama apie 140-160 milijonų litų. Nuo pernai šiame procese dalyvauja „naujas žaidėjas“ CPO LT, per kurią perkančiosios organizacijos (ligoninės ir poliklinikos) privalo įsigyti joms būtinus medikamentus ir medicinos priemones, kurie yra CPO LT elektroniniame kataloge, jei jos pačios tokiu būdu negali padaryti geriau. Atrodytų, kad einama teisinga linkme: CPO LT kataloge pirkimai vyksta elektroninėje erdvėje, taigi eliminuojamas žmogiškasis veiksnys. Kartu užtikrinamas skaidrumas, nebėra viešosios korupcijos, galima tikėtis vaistų kainų, kurios Lietuvoje yra vienos didžiausių ES, mažėjimo. Tad kodėl vos įkūrus CPO LT ir pradėjus jai sparčiai didinti veiklos apimtį Sveikatos apsaugos ministerija aktyviai pradėjo deklaruoti savo norus kurti dar vieną centrinę perkančiąją organizaciją, tik jau Sveikatos apsaugos ministerijos pavaldume? Viešumą pasiekė ambicingi pažadai dar 2014 m. balandį pranešti apie naujosios SAM-CPO pirmųjų įvykdytų pirkimų rezultatus.

Šiuo metu CPO LT kataloge yra net 1563 vaistų pozicijos siūlomas endoprotezų ir kitų medicinos prietaisų asortimentas, pagal išsakytus pageidavimus atlikti tarptautiniai viešieji pirkimai, po kurių atsirado galimybė pakeisti (patobulinti) per CPO LT sudaromų pirkimo sutarčių sąlygas, t. y. CPO LT ne tik pažadėjo, bet ir pažadus įvykdė. Šiuo metu CPO LT elektroninio katalogo pagalba per mėnesį nuperkama medikamentų ir įrangos daugiau nei už 21 mln. litų. Tuo tarpu apie Sveikatos apsaugos ministerijos centrinės perkančiosios organizacijos pasiekimus, kažkodėl, niekas nežino.

„Lietuvos Sveikata“ nutarė detaliau panagrinėti sveikatos apsaugos sistemos centralizuotų pirkimų aktualijas ir kvietė diskutuoti išsakyti nuomonę visas suinteresuotas puses. Joje dalyvavo: SAM Korupcijos prevencijos skyriaus vedėjas Juozas Vytautas Šveikauskas; Ūkio ministerijos Viešųjų pirkimų politikos skyriaus vyriausias specialistas Darius Vėdrickas, Šiaulių ligoninės vaistinės direktoriaus pavaduotoja Asta Musneckienė; CPO LT direktorius Rolandas Černiauskas, CPO LT direktoriaus pavaduotoja Vaida Vaitkevičiūtė-Daugvilė. Poziciją išsakė medikai, vaistų gamintojai ir platinotojai, LR Seimo nariai. Deja, Valstybinės ligonių kasos atstovai dalyvauti diskusijoje atsisakė.

- CPO LT elektroninio katalogo vaistinių preparatų ir medicinos priemonių modulį formuoja SAM, VLK bet gydymo įstaigos.

Vaida Vaitkevičiūtė-Daugvilė: - Norime dar kartą pabrėžti, kad CPO LT elektroninis katalogas yra priemonė, palengvinti perkančiosios organizacijos darbą bei padedanti vaistus įsigyti paprastesniu ir skaidresniu būdu. Tačiau jų poreikį, t. y. ką nupirkti, mums nurodo SAM.

Ju pateikta specifikacija yra pagrindinis dokumentas, skelbiantis viešuosius pirkimus.

Rolandas Černiauskas: - Be perkančiųjų organizacijų nuomonės negalime nuspręsti, kokia vaistinio preparato labiausiai joms reikia. Todėl raginame kolegas daugiau iniciatyvumo, operatyvumo, bendradarbiavimo. Norėtume, kad koordinavimo mechanizmas ar per ligonių kasas, ar tiesiogiai per SAM veiktų sklandžiau, greičiau. Prieš sukurdami naujus vaist-

nių preparatų ir medicinos priemonių modulius, funkcionuojančius nuo liepos mėnesio, užklauskime SAM, VLK, perkančiąsias organizacijas. SAM organizuotame pasitarime sprendėme, kaip išplėsti bei patobulinti katalogo asortimentą, kad visiškai patenkinti perkančiųjų organizacijų poreikius, kad pirkėjai rastų visus medikamentus, būtinus sėkmingam pacientų gydymui. Todėl atsivėlėme į visas pastabas ir pageidavimus. Galiu drąsiai tvirtinti, kad tikrai esame įvykdę visus pažadus, duotus tame susitikime. Dabar veikiančiame kataloge numatytos pirkimo sutarties pratęsimo galimybės, mažų kiekių užsakymo kainos reguliavimas, panaikinant pristatymo mokesčius, taip pat kiti aktualūs klausimai šiai dienai yra išspręsti.

Suprantame, kad vaistų poreikis kinta nuolat, todėl mums reikalinga nuolatinė informacija iš perkančiųjų organizacijų.

Asta Musneckienė: - Svarbu, kad turime galimybę išsakyti savo poreikius. Visuomet informuojame, ko mums reikia. Štai dabar rengiame naują vaistų sąrašą ir jį pateiksimės gruodžio mėnesį. Norėtume, kad ne tik plėstųsi vaistų asortimentas, bet atsirastų reikalingų medicinos prekių nauji segmentai, kaip, pavyzdžiui, medicinos pagalbos priemonės.

R.Černiauskas: - Neseniai atlikome gydymo įstaigų apklausą apie mūsų teikiamas paslaugas bei elektroninio katalogo funkcionavimą. Klausėme, kokie medikamentai turėtų atsirasti kataloge. Turbūt ir jūsų ligoninė pateikė pasiūlymus. Mes jį tarsi atsižvelgėme plėsdami katalogą. Tačiau, norint įtraukti naują vaistą, būtina įvykdyti atvirą tarptautinį pirkimą, kurio procedūros užtrunka apie 6 mėn. Todėl pageidavimus reikia išsakyti jau dabar, kad kitame kataloge jums reikalingi nauji vaistai atsirastų.

J.V.Šveikauskas: - Naujas dalykas visada ne taip lengvai įsivažiuoja, bet ministerija galvoja, kaip plėsti asortimentą, kad galima būtų pirkėti ne tik vaistus, bet ir medicinos pagalbos priemones, medicinos prietaisus. Kaip ir sakė direktorius, bendradarbiaukime, ieškokime sąlyčio taškų, šalinkime netobulumus.

- Ar perkančiosios organizacijos patenkintos CPO LT elektroniniu katalogu?

A.Musneckienė: - Kai mūsų ligo-

Apskritojo stalo dalyviai (iš kairės): Šiaulių ligoninės vaistinės direktoriaus pavaduotoja Asta Musneckienė, CPO LT direktorius Rolandas Černiauskas, SAM Korupcijos prevencijos skyriaus vedėjas Juozas Vytautas Šveikauskas, CPO LT direktoriaus pavaduotoja Vaida Vaitkevičiūtė - Daugvilė

ninę vaistus pirkė pati, tai užimdavo daug laiko. Dabar gi viskas paprasčiau, pirkdami per CPO LT sutaupeome nemažai laiko ir lėšų.

J.V.Šveikauskas: - Taip pat esu klausęs gydymo įstaigų, ar yra problemų įsigyjant vaistus per CPO LT. Daugelis jų išsakė tik teigiamus atsiliepimus. Nuo gydymo įstaigų personalo nukrito didžiulė dokumentų ruošimo našta. Aišku, trūkumų visuomet galima rasti. Tačiau tokių pastebėjimų buvo viena. CPO LT, kaip patvirtino gydymo įstaigų atstovai, yra tas įrankis, kuris leidžia greičiau nusipirkti tą ar kitą vaistą, o tai - jau bendras valstybės reikalas.

V.Vaitkevičiūtė-Daugvilė: - Įvykdėme tikslingo modulio apklausą, kad įsiklausytume, išgirstume perkančiąsias organizacijas, jų poreikį. Sužinojome jų nuomonę, vertinimus, taip pat ir sakė direktorius, bendradarbiaukime, ieškokime sąlyčio taškų, šalinkime netobulumus.

R.Černiauskas: - Apklauskite rezultatai parodė, kad absoliuti dauguma perkančiųjų organizacijų ir tiekėjų patenkinti CPO LT elektroniniu katalogu

- Ar reikalinga Lietuvoje dar viena Centrinė perkančioji orga-

nizacija vaistiniams preparatams ir medicinos įrangai centralizuotai įsigyti?

J.V.Šveikauskas: - Siekis įsteigti atskirą perkančiąją organizaciją - dar ankstesnio sveikatos apsaugos ministro mintis. Ji buvo intensyviai realizuojama, bet dabar nuslopo. Bent nežinau, kad koks nors pirkimas būtų įvykdytas. Galvota, kad SAM pavaldžią centrinę perkančiąją organizaciją pasiseks įkurti greitai. Juolab, kad Vyriausybės nutarimas tai leidžia daryti. Pagrindinis argumentas buvo, kad ji pirkimus vykdys greičiau, bet aš tuo suabejočiau, nes preliminarus pirkimas vis tiek užima laiką. Aišku, galima sutikti, kad nereikia išradinėti dviračio, bet dabartinė sveikatos apsaugos ministrė taip pat pasisako už atskiros organizacijos įkūrimą. Be abejo, greitai ji tikrai neatsiras. Tam reikalingos lėšos, specialistai.

R.Černiauskas: - CPO LT niekada nesiekė užimti pirkimų, kurie vyksta sveikatos apsaugos sistemoje, rinkos, o priešingai - tapti efektyvia pagalbininku. Jos pagrindinis tikslas padėti, jei to norima, o ne priešingai. Niekas nenuginčys, kad šiandien katalogas yra

skaidriausia viešųjų pirkimo priemonė, nes laimėtojas išrenkamas nedalyvaujant žmogui. Pati elektroninio katalogo idėja remiasi standartizuotų prekių ir paslaugų įsigijimu, reikalingų daugumai gydymo įstaigų, o ne išskirtiniams poreikiams patenkinti. Vertinant šiuo aspektu, matome, kad de facto egzistuoja antra CPO, tai - Valstybinė ligonių kasa. Mes išanalizavome pirkimų rezultatus nuo liepos mėnesio - daugiau pusės visų vaistų pirkimų per CPO LT atlieka būtent VLK.

Pastebėta tendencija, kad VLK išskirtinai pirkė vaistus, kai nėra vaistų gamintojų konkurencijos. III ketvirtįje iš daugiau nei 32,26 mln. Lt VLK sutarčių sumos, vieno gamintojo medikamentams apmokėti teko net 27,6 mln. Lt. Dar daugiau, šiuos vaistus Lietuvoje platina vos trys firmos ir beveik 21 mln. Lt turėtų atitekti tik vienam iš jų. Taigi, nėra jokios konkurencijos nei tarp gamintojų, nei, praktiškai, tarp platinotojų.

Kyla klausimas, kodėl šie vaistiniai preparatai buvo nurodyti pirkime, kurį turėjo atlikti CPO LT. Juk norminiai aktai sako, kad jei reikia įsigyti vaistinių preparatų iš vienišelio gamintojo, tai yra išskirtinis pirkimas. Viešųjų

preparatų tiems subjektams, kuriems tai aktualu. Todėl VLK mes ir vadiname CPO SAM sistemoje.

J.V.Šveikauskas: - Visą laiką buvo nuomonė, kad monopolistinio tiekėjo vaistų pirkimini tiesiogines derybas reikia organizuoti su tiekėjais. Juolab, kad ne kartą esu girdėjęs VLK direktorių sakant, jog neverta pirkėti monopolistinio vaisto per CPO LT, o reikia tiesiogiai tartis su gamintoju. Tai yra daug naudingiau, per CPO jų įsigyti neverta, nes konkurencijos vis tiek nebūs.

- Kaip įgyvendinti siūlymą vaistus centralizuotai pirkėti pagal diagnozę?

R.Černiauskas: - Iš SAM gauname įvairių pageidavimų, pavyzdžiui, vykdyti konkrečius vaisto pirkimus iš vieno gamintojo. Tačiau tokią sąlygą sunku įgyvendinti, o ir tokie pirkimai nėra CPO LT užduotis. Dar unikalesnį pasiūlymą gavome neseniai - pageidaujama vaistą pirkėti ne pagal veikliąją medžiagą, bet pagal diagnozę. Ką tai reiškia? Gausime informaciją, jog pacientui skaudą galvą ir kataloge turės atsirasti nuo skausmo sąrašas? Tačiau, jei bus įmanoma sudaryti techninę specifikaciją tokiam pirkimui, CPO LT pasirošiusi bendradarbiauti.

J.V.Šveikauskas: - Dėl pirkimo pagal diagnozę sunku ką nors ir pasakyti. Bet reikia susėsti ir bendromis jėgomis, galvoti, ką, kas ir kaip turi daryti, o ne kaltinti. CPO LT irgi negali daryti už

MINI INTERVIU:

Apie vaistų pirkimą su CPO LT katalogu kalbame su Seimo Audito komiteto nariu Eligijumi Masiuliu.

- Seimo Audito komitetas prieš porą mėnesių lankėsi įstaigoje CPO LT. Kaip vertinate jos veiklą?

- Sutinku, kad CPO veiklą reikėtų

visus, ji turi gauti, ką norime pirkėti, ji gali paskelbti, organizuoti preliminarų konkursą.

- Koks pirkimo būdas skaidresnis: per CPO LT ar pačioms ligoninėms vykstant viešuosius pirkimus?

J.V.Šveikauskas: - Esame atlikę tyrimą, kaip atrodo vaistų pirkimai, kai ligoninės juos įsigydavo pačios. Iš pirmo žvilgsnio, visur viskas vyksta pagal viešųjų pirkimų įstatymą, tačiau nustatėme, kad tie patys vaistai skirtingoms įstaigoms parduodami ne tik keliais procentais, bet net keliais kartais brangiau. Įdomu ir tai, kad keliuose regionuose konkursuose dalyvavo tie patys tiekėjai, o laimėtojai buvo vis kiti. Kreipėmės netgi į Konkurencijos tarybą, bet ji nerado pažeidimų. Todėl aišku, kad vaistus pirkėti per CPO LT tikrai yra skaidriau.

A.Musneckienė: - Sunku pasakyti, kokios kainos būdavo pateikiamos kitoms gydymo įstaigoms, nes tai konfidenciali informacija, bet kalbų būta įvairių.

V.Vaitkevičiūtė-Daugvilė: - Svarbu apibrėžti pačias atsakomybių ribas, už ką yra atsakinga CPO LT. Jos atsakomybė yra skaidrus centralizuotų viešųjų pirkimų vykdymas bei elektroninio katalogo administravimas ir, jeigu kalbėtume apie vaistinių preparatų kainų politikos reguliavimo įgyvendinimą, tai yra ne CPO LT, bet SAM ir jai pavaldžių organizacijų kompetencija. Tačiau CPO LT kataloge yra galimybė vykdyti konsoliduotus viešuosius pirkimus susijungus kelioms gydymo įstaigoms. Tai reiškia, kad vienu metu perkama daugiau vaistų, dėl ko neretai mažėja jų kaina.

- Kaina ar ekonominio naudingumo kriterijus?

- R.Černiauskas: - Man kyla klausimas, ar kaina yra svarbiausia perkant

KOMENTARAI:

UAB „Berlin Chemie Menarini Baltic“ Viešųjų pirkimų skyrius, Milda Radvilienė:

- Įstaigai CPO LT neturime jokių priekaištų. Anksčiau mums kildavo šiek tiek neišskaičiuotų sutarčių pasirašymo, tačiau dabar viskas susitvarkė. Galbūt mums, kaip tiekėjui, būtų smagu matyti ir kitą sąrašą vaistų, kuriuos užsako ligoninė. Tai būtų privalomas. Žinčiau, ko reikia gydymo įstaigoms be to, ką mes galime pasiūlyti. Neturime jokių problemų bendradarbiaudami su CPO LT, viskas tiesiog puiku. Todėl nenorėtume, kad tvarka keistųsi ar atsirastų kitos įstaigos.

VšĮ Kaišiadorių ligoninės vaistinės farmakoteknikė Reda Lukoševičienė:

- CPO LT kataloge randu visko, ko mums reikia, todėl nusiskundimų neturiu. Naudotis katalogu, daryti užsakymus labai lengva. Norėtume, kad pasiūla būtų dar didesnė, galbūt atiteitytų atsirastų ne tik vaistai, bet ir maisto papildai. Mes, žinome, ko mums reikia, ir pagal tai renkamės. Jei pirkimus atliktų tiesiog gydymo įstaigos viešųjų pirkimų specialistas, būtų sudėtingiau. Reikėtų visą informaciją jam pateikti, nes tik mes geriausiai žinome, kokių medikamentų reikia. Siūniu pageidavimus, ką pageidauju matyti kataloge ir matau, jog nurodyti vaistai atsiranda. ■

vaistą? Galbūt šis klausimas yra retorinis, bet cituoju SAM raštą, kuriame kviečiama vykdyti pirkimus, teikiant ekonominio naudingumo kriterijus. Kaip žinia, tai nėra pirkimas pagal mažiausią kainą, o reikia vertinti ir kitus veiksnius. Aš klausiau VLK direktoriaus A.Sasnauko apie juos, tiesa, kol kas atsakymo negavau. Išeina, kad techninė specifikacija, poreikį turėtų formuoti ne ligonių kasos, ne SAM, o CPO LT. Noriu kontrargumentuoti, kaip mes galime nupirkti, jei nežinome, ko jiems reikia.

nuomone tai - efektyvumo didinimas ar lėšų švaistymas?

- Žiūrint iš efektyvaus valstybės valdymo pozicijų, atskiro sektoriaus dubliavimas įkuria dar vieną centrinę perkančiąją organizaciją ir galėtų operatyviau reaguoti į poreikius, bet neišvengiamai susidurtume su kitomis problemomis. Visų pirma - paslaugų dubliavimu. Kam gydymo įstaigoms atlikti papildomą darbą, kurį šiuo metu daro CPO. Antras klausimas - kokia būtų atskiros ligoninės pasiūlyta kaina. Ne paslaptis, jog jei perki įrangą didžiąjai daliai šalies ligonių, ar tik vienai, dėl užsakymo apimtys kaina skirtinga.

- Sveikatos apsaugos ministerija jau nuo metų pradžios kuria idėją turėti savo centrinę perkančiąją organizaciją, kuri įsigytų medikamentus gydymo įstaigoms. Jūsų

Trakų ligoninė, Justina Vaškevičienė:

- Per CPO LT katalogą perkame vaistus, kura, techninė ekspertizė ir esame patenkinti teikiama paslaugomis. Neseniai buvo atlikta apklausa, kokių vaistų dar pageidautume įsigyti per CPO LT įstaigą. Pateikėme pageidavimus ir mums pažadėta, jog jie kataloge atsiras. Taigi, viską, ko reikia, randame. Įsigyti vaistus per CPO LT labai patogiu. O jeigu kyla kokių nors neišskaičiuotų, susiskambinu su atsakingais asmenimis ir man viskas paaiškina. Bendradarbiaujame be jokių problemų. Nenorėčiau, kad pirkimo sistema keistųsi, atvirčiau - būtų smagu, jei pasiūla tik plėstųsi.

Lietuvos ortopedų traumatologų draugija pozicija:

Endoprotezų pirkimas per Ligonių kasos vykdytus viešuosius pirkimus nėra efektyvus. Mat nusprendžiama, jog užteks tik vieno endoprotezo, kuris išspręs visas problemas. Bėdų kildavo ir dar daugiau - žmonėms tekdavo ilgai laukti protezų. Dabar endoprotezų planuojama pirkėti per CPO LT įstaigą. Kol kas nežinome, koks bus rezultatas, tačiau tikimės, jog bus geriau. Tiesiog pirkėti turi tie, kurie užsisiima pirkimais, o biudžetą skaičiuoti žmonės, kurie formuoja sveikatos politiką - Ligonių kasos. Sveikatos apsaugos ministerija. Reikia atskirti, kad kiekvienas dirbtų savo darbą. ■

J.V.Šveikauskas: - Sutinku. Ekonominio naudingumo klausimas yra sudėtingas. Į rinką gali ateiti naujas medikamentas, kuris, be abejo, bus brangesnis, bet galbūt efektyvesnis, sukels mažiau šalutinių poveikių. Taigi, ekonomiškai bus naudingesnis. Tačiau tam reikia atlikti išsamų jo vertinimą, o tai jau ne CPO LT darbas. VLK turėtų įvertinti medikamentų ekonominį naudingumą. Atsižvelgiant į gydymo kainą, trukmę, ligos atsinaujinimą. CPO LT šių duomenų nevaldo ir nevaldys. ■

Visiškai nepritarčiau užmojams sukurti atskirą centrinę perkančiąją organizaciją. Tikrai lėšų investuota daug į CPO elektroninės sistemos sukūrimą. Kuri alternatyva, be didubliuojantį mechanizmą, būtų netolerantiška ir netgi neskaidri.

- Minėjote efektyvumą, tačiau ar būtina sveikatos politikos formuotojai ir neturėtų nurodyti, kokius medikamentus pirkėti efektyviausia dėl jų poveikio?

- Be jokios abejonės, jeigu šalia kainos nurodytas efektyvumo kriterijus, jo turinys turi būti apibrėžtas. Ir tai turėtų daryti ne kas kitas, o Sveikatos apsaugos ministerija. Ji sukaupti didžiausią kompetenciją šioje srityje ir todėl turėtų teikti pasiūlymus bei rekomendacijas CPO, kai rengiamos konkurso sąlygos. ■